SİYER-İ NEBÎ

SERİ 15

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Rıdvan Biatı ve Apaçık Fetih

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ

SERİ 15

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Rıdvan Biatı ve Apaçık Fetih

لَّقَدْ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَٰبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا

"Allah inananlardan, ağaç altında sana baş eğerek el verirlerken, and olsun ki hoşnut olmuştur. Gönüllerinde olanı da bilmiş, onlara güvenlik vermiş ve onlara yakın bir zafer bahşetmiştir."

FETİH SÛRESİ 48:18

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Ağacın altında biat ettikleri zaman müminlerden razı olan ve barışı apaçık bir fetih kılan Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muhammed'e ﷺ, âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Siyer-i Nebî'nin bu on beşinci serisi Hudeybiye Antlaşması'nı anlatır: engellenen umre, suyu taşan kuyu, Rıdvan Biatı, tek taraflı görünen şartlar ve onu "apaçık fetih" diye adlandıran Fetih Sûresi. Bu bilginin 'ilmun yuntafa'u bih, yani faydalanılan bir ilim olmasını dileriz.

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta **eski bir taş kuyu** görülür; kayalık bir vadinin ortasındadır ve vakit **aydınlık bir sabah** vaktidir. **Ağzına kadar taşan berrak su** güneş ışığında parıldar. Etrafında kuru topraktan **yeşil filizler** çıkmaya başlamıştır; uzakta, ufukta Mekke yönünde **mavi renkli dağ sıraları** görünür.

Bu kuyu, içinde tek damla su kalmayacak kadar kuruyan, sonra Resûlullah ﷺ abdest suyunu ve duasını içine akıtınca taşan Hudeybiye kuyusunu hatırlatır (Sahîh-i Buhârî 4150). Yeşil filizler, Fetih Sûresi'ndeki ashap misalini simgeler: "filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş bir ekin gibi" (48:29) — küçük görünen bir barış, büyük bir fethi yeşertmiştir. Uzaktaki dağlar, özlenen ve sonunda güven içinde girilen Mekke'nin yönüdür (48:27).

Alttaki lacivert şerit, **ince altın çizgilerle** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI — *Giriş*
1. RESÛLULLAH'IN ﷺ *Rüyası — Fetih 48:27*
2. UMRE İÇİN YOLA ÇIKIŞ — *Sahîh-i Buhârî 2731; siyer kitapları*
3. KASVÂ ÇÖKÜYOR — *Sahîh-i Buhârî 2731*
4. TAŞAN HUDEYBİYE KUYUSU — *Sahîh-i Buhârî 4150*
5. KUREYŞ'İN ELÇİLERİ — *Sahîh-i Buhârî 2731*
6. OSMAN MEKKE'YE GİDİYOR — *Sahîh-i Buhârî 3698; siyer kitapları*
7. RIDVAN BİATI — *Sahîh-i Buhârî 4169; Fetih 48:10*
8. "YERYÜZÜ HALKININ EN HAYIRLILARI" — *Sahîh-i Buhârî 4154; Sahîh-i Müslim 2496*
9. ALLAH AĞACIN ALTINDA RAZI OLDU — *Fetih 48:18*
10. UNUTULAN AĞAÇ — *Sahîh-i Buhârî 4163*
11. SÜHEYL B. AMR GELİYOR — *Sahîh-i Buhârî 2731*
12. ANTLAŞMANIN YAZILMASI — *Sahîh-i Müslim 1784*
13. ANTLAŞMANIN ŞARTLARI — *Şekil; Sahîh-i Buhârî 2731*
14. ZİNCİRLER İÇİNDE EBÛ CENDEL — *Sahîh-i Buhârî 2731*
15. ÖMER'İN HUZURSUZLUĞU — *Sahîh-i Buhârî 3182*
16. ÜMMÜ SELEME'NİN TAVSİYESİ — *Sahîh-i Buhârî 2731*
17. TAHALLÜL: KURBAN KESMEK VE TIRAŞ OLMAK — *Bakara 2:196*
18. FETİH SÛRESİ İNİYOR — *Sahîh-i Buhârî 4177*
19. BU BİR FETİH Mİ? — *Sahîh-i Buhârî 4172, 4150*
20. EBÛ BASÎR: VAAT EDİLEN ÇIKIŞ YOLU — *Sahîh-i Buhârî 2731*
21. HİCRET EDEN KADINLAR — *Mümtehine 60:10*
22. MÜZAKERE SANATI — *Enfâl 8:61*
23. HUDEYBİYE KISSALARININ KAYNAKLARI — *Şekil; tablo*
24. GERİDE KALANLAR VE GİZLİ KALANLAR — *Fetih 48:11–17, 20–25; tablo*
25. HUDEYBİYE'DEN İSTİŞARE VE HÜKÜMLER — *Sahîh-i Buhârî 4178, 4179, 4159; Bakara 2:196*
26. HUDEYBİYE ANTLAŞMASININ ŞAHSİYETLERİ — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 2731; Sahîh-i Müslim 1856, 1858*
27. HUDEYBİYE YOLU ÜZERİNDEKİ YERLER — *Tablo*
28. HUDEYBİYE ANTLAŞMASININ ZAMAN ÇİZELGESİ — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 1778*
29. HUDEYBİYE ANTLAŞMASI HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR — *12 soru*
30. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

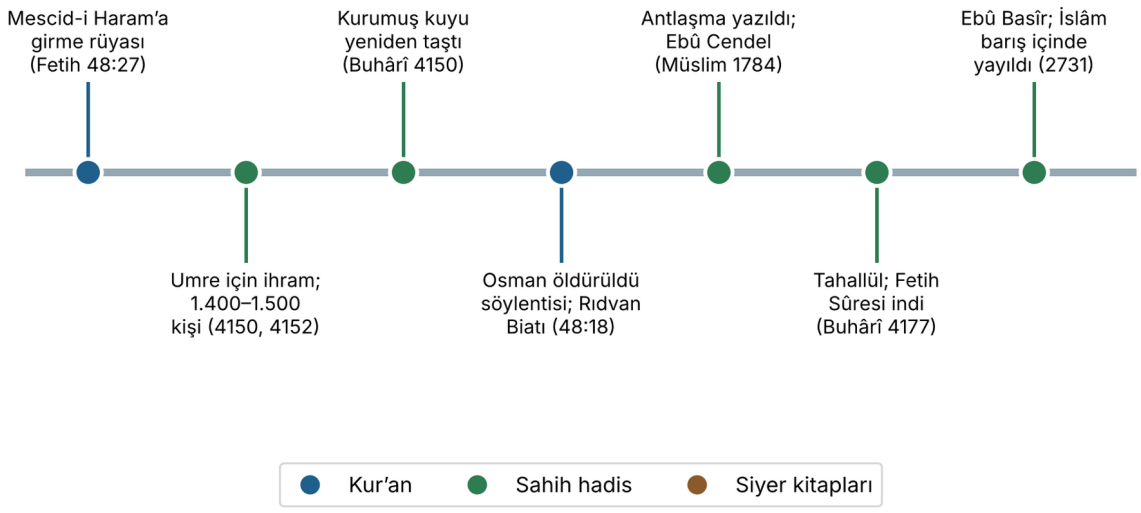
HUDEYBİYE ANTLAŞMASI

Hicretten altı yıl sonra Muhâcirler hâlâ Mekke'yi ve Kâbe'yi özlüyordu. Bedir, Uhud, Hendek ve nice imtihandan geçmişlerdi (Seri 9–14). ***Hicretin 6. yılı Zilkade ayında*** Resûlullah ﷺ yaklaşık ***bin dört yüz*** sahâbî ile yola çıktı — savaşmak için değil, ***umre yapmak*** için.

Kureyş onları Harem bölgesinin sınırında, ***Hudeybiye'de*** durdurdu. Bu karşılaşmadan, şartları Müslümanların ***aleyhine*** görünen bir barış antlaşması doğdu — öyle ki Ömer رضى الله عنه bile huzursuz oldu. Fakat dönüş yolunda Allah ***Fetih Sûresi'ni*** indirdi ve bu antlaşmayı ***"apaçık bir fetih"*** diye adlandırdı.

Bu kıssayı Misver b. Mahreme ve Mervân, Sahîh-i Buhârî'nin en uzun hadislerinden birinde son derece ayrıntılı biçimde rivayet etmiştir (Sahîh-i Buhârî 2731). Kıssa bize ***sabrı, itaati, müzakere hikmetini*** ve yenilgi gibi görünen bir şeyin nasıl zafere dönüşebileceğini öğretir.

Hudeybiye Antlaşmasının Zaman Çizelgesi (Zilkade 6 H)

Hicrî 6. yıl Zilkade ayı, yaklaşık Mart 628'e denk gelir.

Şekil 1: Hudeybiye Antlaşmasının zaman çizelgesi.

Not: Bu e-kitaptaki ayet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Siyer kitaplarından alınan bilgiler kahverengi "Siyer Notu" kutularında verilmiş, tarihî bilgilere kaynak bağlantıları eklenmiştir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH'IN ﷺ

Bu yolculuk bir ***rüya*** ile başladı. Resûlullah ﷺ rüyasında kendisinin ve ashabının Mescid-i Haram'a güven içinde girdiklerini, saçlarını tıraş edip kısalttıklarını gördü. Peygamberlerin rüyası ***vahiydir***; bu yüzden ashap sevindi ve yola çıkmaya hazırlandı. Allah daha sonra bu rüyayı Fetih Sûresi'nde zikretti:

"Andolsun ki Allah, Peygamberinin rüyasını gerçeğe uygun olarak doğru çıkarmıştır: Allah dilerse, siz Mescid-i Haram'a güven içinde gireceksiniz"Tefsîr-i İbn Kesîr 48:27.

Ancak rüyada ***yıl belirtilmemişti***. Ashap bunun o yıl gerçekleşeceğini sandı; bu yüzden engellenince birçoğu üzüldü. İbn Kesîr, Allah'ın bunu ***bir yıl*** ertelediğini ve rüyanın hicrî 7. yılda Kazâ Umresi'nde gerçekleştiğini açıklar.

Ders: Allah'ın vaadi ***mutlaka doğrudur***; fakat zamanı bizim zannımıza göre değil, Allah'ın ilmine göredir. Hayal kırıklığı çoğu zaman, Allah'ın zaman belirtmediği bir vaade bizim zaman biçmemizden doğar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UMRE İÇİN YOLA ÇIKIŞ

Resûlullah ﷺ Medine'den Zilkade ayında çıktı — Arapların saygı gösterdiği ve savaşın yasak olduğu ***haram aylardan*** biriydi. ***Zülhuleyfe'de*** kendisi ve ashabı umre için ihrama girdi; ibadet için geldiklerini göstermek üzere ***kurbanlık hayvanları (hedy)*** nişanladı ve gerdanlık taktı (Sahîh-i Buhârî 2731).

Yalnızca şematiktir. Hudeybiye, Harem sınırında, Mekke'ye yaklaşık 20 km uzaklıktadır; bugün Şumeysî olarak bilinir.

Şekil 2: Medine'den Hudeybiye'ye yolculuk (şematik).

İŞARET	KUREYŞ'E VERİLEN MESAJ
Haram ay (Zilkade)	Savaşmak için gelmedik
İhram elbisesi	Umre yapmaya gelen kafileyiz
Gerdanlıklı kurbanlıklar	Kâbe'yi yüceltmeye geldik

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İŞARET	KUREYŞ'E VERİLEN MESAJ
Kınındaki kılıçlardan başka silah yok	Yalnızca yolcu silahı (siyer kitapları)

Câbir ve Berâ hadisleri onların sayısını ***bin dört yüz*** ya da ***bin beş yüz*** kişi olarak bildirir (Bölüm 4). Ders: Resûlullah ﷺ ***işe barışla başladı*** ve niyetini açık davranışlarla gösterdi; böylece saldırmak için hiçbir bahane bırakmadı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HARAM AYLAR

Allah şöyle buyurur: “Şüphesiz Allah katında ayların sayısı on ikidir… bunlardan ***dördü haram aylardır***” (Tevbe 9:36). Bu dört ay ***Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep*** aylarıdır. Câhiliye Arapları bile bu aylara saygı gösterir ve bu aylarda savaşı durdururdu.

Zilkade ayını seçmekle Resûlullah ﷺ Kureyş’i bir ***ikilemle*** karşı karşıya bıraktı: Haram ayda silahsız umre kafilesini engellerlerse Arap kabileleri gözünde zalim görüneceklerdi. Ders: ***doğru zamanı seçmek*** hikmetin bir parçasıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KASVÂ ÇÖKÜYOR

Usfân'a varınca Kureyş'in yolu kesmeye hazırlandığı ve ***Hâlid b. Velîd'in*** (o sırada henüz Müslüman değildi) süvarileriyle Gamîm'de beklediği haberi geldi. Resûlullah ﷺ onlarla karşılaşmamak için tepelerden geçen zorlu ***başka bir yolu*** seçti (Sahîh-i Buhârî 2731).

Mekke'ye inen tepeye varınca Resûlullah'ın devesi ***Kasvâ*** birden ***çöktü*** ve kalkmak istemedi. İnsanlar: "Kasvâ huysuzlandı!" dediler. Resûlullah şöyle buyurdu: ***"Kasvâ huysuzlanmadı, bu onun huyu da değildir; fakat onu, fili (Mekke'den) alıkoyan alıkoydu."*** Sonra şöyle buyurdu: ***"Canım kudret elinde olana yemin ederim ki, Allah'ın hürmet ettiği şeyleri yücelten herhangi bir plan isteseler, onu mutlaka kendilerine veririm."*** (Sahîh-i Buhârî 2731).

"Fili alıkoyan" sözü, Resûlullah'ın doğduğu yıl Mekke'ye girmekten alıkonulan ***Ebrehe'nin filli ordusuna*** işaret eder (Fil Sûresi). Resûlullah ﷺ, Allah'ın o sırada Harem bölgesinde ***kan dökülmesini istemediğini*** anladı.

Ders: Bir lider ***işaretleri*** okur ve kan dökülmesinden en uzak yolu seçer. Resûlullah'ın ***Allah'ın hürmet ettiği şeyleri yücelten her planı*** kabule hazır oluşu, ardından gelen antlaşmanın temeli oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALIKONULAN FİL

"Fili alıkoyan alıkoydu" sözü ***Fil Yılı*** hadisesini hatırlatır. Allah şöyle buyurur: "Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?" (Fil 105:1). Ebrehe Kâbe'yi yıkmak için fillerle geldi; fakat fili Mekke yönüne yürümeyi reddetti ve Allah ordusunu helâk etti.

Her iki olay da Allah'ın ***Harem bölgesinin dokunulmazlığını koruduğunu*** gösterir. Ancak bu sefer amaç farklıydı: Allah, Resûlullah'ın ﷺ devesini kimseyi helâk etmek için değil, ***kan dökülmesini önlemek*** ve barışa yol açmak için alıkoydu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TAŞAN HUDEYBİYE KUYUSU

Resûlullah ﷺ Hudeybiye vadisinin ucunda, suyu çok az olan bir kuyunun başında konakladı. Binlerce insan ve deveyle kuyu çabucak kurudu. Berâ b. Âzib رضى الله عنه olanları şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4150

حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ تَعُدُّونَ أَنْتُمُ الْفَتْحَ فَتْحَ مَكَّةَ، وَقَدْ كَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فَتْحًا، وَنَحْنُ نَعُدُّ الْفَتْحَ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ. كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً، وَالْحُدَيْبِيَةُ بِئْرٌ فَنَزَحْنَاهَا، فَلَمْ نَتْرُكْ فِيهَا قَطْرَةً، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَأَتَاهَا، فَجَلَسَ عَلَى شَفِيرِهَا، ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ مَضْمَضَ وَدَعَا، ثُمَّ صَبَّهُ فِيهَا فَتَرَكْنَاهَا غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ إِنَّهَا أَصْدَرَتْنَا مَا شِئْنَا نَحْنُ وَرِكَابُنَا.

TERCÜME:

Berâ رضى الله عنه dedi ki: **"Siz fethi (el-feth) Mekke'nin fethi sayıyorsunuz — Mekke'nin fethi de elbette bir fetihtir — fakat biz fethi Hudeybiye günündeki Rıdvan Biatı sayarız.** Biz Nebî ﷺ ile birlikte ***bin dört yüz*** kişiydik. Hudeybiye bir kuyudur; suyunu çektik, içinde tek damla bırakmadık. Bu haber Nebî'ye ﷺ ulaştı; gelip kuyunun kenarına oturdu. Bir kap su istedi, abdest aldı, ağzını çalkaladı ve dua etti; sonra suyu kuyuya döktü. Kuyuyu kısa bir süre bıraktık, ***sonra kuyu bize de bineklerimize de dilediğimiz kadar su verdi.***"

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Ubaidullah b. Musa ← Isra'il ← Ebû Ishaq ← al-Bara' b. 'Azib رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4150; ayrıca No. 3577.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4150

Dikkat edin: Ashap için ***asıl fetih*** Mekke'nin fethi değil, Rıdvan Biatı idi (Bölüm 19).

PARMAKLAR ARASINDAN AKAN SU

Câbir b. Abdullah رضى الله عنهما da aynı gün suyla ilgili bir başka mucizeyi anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4152

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ، حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ جَابِرٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ عَطِشَ النَّاسُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ، فَتَوَضَّأَ مِنْهَا، ثُمَّ أَقْبَلَ النَّاسُ نَحْوَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَا لَكُمْ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ عِنْدَنَا مَاءٌ نَتَوَضَّأُ بِهِ، وَلاَ نَشْرَبُ إِلاَّ مَا فِي رَكْوَتِكَ. قَالَ فَوَضَعَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ فِي الرَّكْوَةِ، فَجَعَلَ الْمَاءُ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ كَأَمْثَالِ الْعُيُونِ، قَالَ فَشَرِبْنَا وَتَوَضَّأْنَا. فَقُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ لَوْ كُنَّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا، كُنَّا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً.

TERCÜME:

Câbir رضى الله عنه dedi ki: **Hudeybiye günü insanlar susadı. Resûlullah'ın ﷺ önünde küçük bir su kabı (rekve) vardı, ondan abdest aldı. İnsanlar ona doğru geldiler.** "Neyiniz var?" diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü, abdest alacak ve içecek suyumuz yok, yalnızca senin kabındaki var" dediler. ***Bunun üzerine Nebî ﷺ elini kabın içine koydu ve su, parmaklarının arasından pınar gibi fışkırmaya başladı.*** Biz de içtik ve abdest aldık. (Sâlim dedi ki:) Câbir'e: "O gün kaç kişiydiniz?" diye sordum. "Yüz bin kişi olsaydık bile bize yeterdi. Biz ***bin beş yüz*** kişiydik" dedi.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yusuf b. 'Isa ← Ibn Fudhail ← Husain b. 'Abdurrahmân ← Salim b. Abi al-Ja'd ← Jabir b. 'Abdullah رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4152; ayrıca No. 3576; ve Sahîh-i Müslim No. 1856.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4152

MUCİZE	AÇIKLAMA
Taşan kuyu	Abdest suyu ve duası kurumuş kuyuya döküldü (4150)
Parmaklar arasından akan su	Su, parmaklarından pınar gibi fışkırdı (4152)
Sayı	1.400–1.500 kişi içti ve abdest aldı
Şahitler	Berâ ve Câbir — ikisi de oradaydı

Ders: Antlaşmanın büyük imtihanından önce Allah, ashabın kendi gözleriyle gördükleri mucizelerle ***imanlarını güçlendirdi***. Allah'ın yardımını görmüş kalpler, imtihan geldiğinde sabretmeye daha yatkındır.

KUREYŞ'İN ELÇİLERİ

Kureyş, Müslümanların niyetini öğrenmek için birkaç elçi gönderdi. İlki Huzâa kabilesinden ***Büdeyl b. Verkâ*** idi. Resûlullah ﷺ ona şöyle buyurdu: ***"Biz kimseyle savaşmaya gelmedik, umre yapmaya geldik. Savaş Kureyş'i yıpratmıştır… İsterlerse onlarla bir barış süresi belirlemeye hazırım."*** (Sahîh-i Buhârî 2731).

Ardından ***Urve b. Mes'ûd es-Sakafî*** geldi. Ashabı dikkatle gözlemledi, sonra dönüp Kureyş'e şöyle dedi: ***"Ey kavmim, Allah'a yemin ederim ki krallarla — Kayser, Kisrâ ve Necâşî ile — görüştüm; fakat Muhammed'in ashabının Muhammed'e gösterdiği saygıyı, hiçbir kralın adamlarından gördüğünü görmedim."*** Onların Resûlullah'ın abdest suyunu kapışmak için yarıştıklarını, onun yanında seslerini alçalttıklarını ve saygıdan ona dik dik bakmadıklarını anlattı (Sahîh-i Buhârî 2731).

ELÇİ	ETKİSİ
Büdeyl b. Verkâ	Barış teklifini Kureyş'e iletti
Urve b. Mes'ûd	Ashabın sevgisine hayran kaldı; Kureyş'e kabul etmelerini öğütledi
Kinâne oğullarından bir adam	Gerdanlıklı kurbanlıkları gördü: "Bunlar engellenmemeli!"
Mikrez b. Hafs	Resûlullah onu "kötü bir adam" diye nitelendirdi

Ders: ***Ahlâkları ve sevgileri*** ile ashabın Resûlullah'a ﷺ bağlılığı en etkili davet oldu. Düşmanın elçisi kinle değil, hayranlıkla döndü.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GERÇEK SEVGİ

Urve b. Mes'ûd'un gördüğü şey sadece edep değil, ***iman*** idi. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***"Sizden biriniz, ben ona babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça (kâmil) iman etmiş olmaz."*** (Sahîh-i Buhârî 15).

Ashabın sevgisi daha sonra Hudeybiye'de sınandı: Resûlullah'ın kararı duygularına ters düştüğünde de itaat edecekler miydi? Ders: Resûlullah'a ﷺ gerçek sevgi yalnızca dış saygıyla değil, ***itaatle*** ispat edilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

OSMAN MEKKE'YE GİDİYOR

Resûlullah ﷺ daha sonra niyetlerini açıklamak üzere ***Osman b. Affân'ı*** رضی الله عنه Mekke'ye gönderdi; çünkü Osman'ın Mekke'de onu koruyabilecek güçlü bir ailesi vardı.

SİYER NOTU: ORTALIĞI KARIŞTIRAN SÖYLENTİ

Siyer kitapları, Kureyş'in Osman'a Kâbe'yi tavaf etmeyi teklif ettiğini, onun ise reddettiğini anlatır: ***"Resûlullah ﷺ tavaf etmedikçe ben tavaf etmem."*** Kureyş onu beklenenden uzun süre alıkoydu ve ***Osman'ın öldürüldüğü söylentisi*** yayıldı.

Arap örfüne göre bir elçiyi öldürmek büyük bir ihanetti. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ ashabı biat etmeye çağırdı (Bölüm 7).

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

Sahih hadis, Osman için çok büyük bir şerefi kaydeder. Abdullah b. Ömer رضی الله عنهما, Osman'ın Mekke'ye gönderildiği için Rıdvan Biatı'nda bulunmadığını açıklar ve şöyle der: ***"Resûlullah ﷺ sağ eliyle: 'Bu Osman'ın elidir' buyurdu ve onu (diğer) eline vurarak: 'Bu da Osman için' dedi."*** (Sahîh-i Buhârî 3698).

Ders: Osman ***kişisel bir fırsatı değerlendirmedi*** ve Resûlullah'tan önce tavaf etmedi ﷺ. Resûlullah ﷺ ***hakkını gözetti***: görev yüzünden orada bulunamayan sahâbînin hakkını — kendi eli Osman'ın eli oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RIDVAN BİATI

Osman hakkındaki söylenti ulaşınca Resûlullah ﷺ ***bir ağacın*** altına oturdu ve ashabı biata çağırdı. Akın akın geldiler. Biatın içeriği neydi? Biat edenlerden Seleme b. Ekva' رضى الله عنه kısaca cevap verir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4169

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا حَاتِمٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ عَلَى أَيِّ شَىْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ. قَالَ عَلَى الْمَوْتِ.

TERCÜME:

Yezîd b. Ebî Ubeyd dedi ki: **Seleme b. Ekva'a: "Hudeybiye günü Resûlullah'a ﷺ hangi şey üzerine biat ettiniz?" diye sordum.** O da: ***"Ölüm üzerine" dedi.***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Qutaibah b. Sa'id ← Hatim b. Isma'il ← Yazid b. Abi 'Ubaid ← Salamah b. al-Akwa' رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4169; ayrıca No. 2960; ve Sahîh-i Müslim No. 1860.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4169

Başka bir rivayette Câbir رضى الله عنه, savaş meydanından ***kaçmamak üzere*** biat ettiklerini söyler (Sahîh-i Müslim 1856). İkisi de aynı anlama gelir: son damla kana kadar sadakat. İhram elbiseleriyle ve kınındaki kılıçlarıyla gelmişlerdi; ama hak uğruna ölmeye hazırdılar.

Allah bu biatı çok yüksek bir dereceye çıkardı: ***"Sana biat edenler, ancak Allah'a biat etmiş olurlar"***Tefsîr-i İbn Kesîr 48:10.

Ders: Gerçek sadakat rahatlıkta değil, ***tehlike anında*** sınanır. Resûlullah'a ﷺ verilen her söz, hakikatte ***Allah'a verilmiş bir sözdür***.

SELEME ÜÇ KEZ BİAT EDİYOR

İmam Müslim'in uzun rivayetinde Seleme b. Ekva' رضى الله عنه, insanların başında biat ettiğini anlatır. Ortalara gelindiğinde Resûlullah ﷺ: "Biat et ey Seleme" buyurdu. "Biat ettim ey Allah'ın Resûlü" dedi. "Bir kez daha" buyurdu. Sonra en sonda ondan ***üçüncü kez*** biat etmesini istedi (Sahîh-i Müslim 1807).

Âlimler, Resûlullah'ın ﷺ Seleme'yi savaştaki cesareti ve çevikliği sebebiyle ***onurlandırmak*** istediğini açıklar. Ders: İyi bir lider, her takipçisinin ***üstünlüğünü tanır*** ve onu takdir eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"YERYÜZÜ HALKININ EN HAYIRLILARI"

Resûlullah ﷺ, ağacın altında biat edenlere eşi benzeri olmayan bir övgüde bulundu. Câbir b. Abdullah رضى الله عنهما rivayet eder:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4154

حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ـ رضى الله عنهما ـ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَنْتُمْ خَيْرُ أَهْلِ الأَرْضِ. وَكُنَّا أَلْفًا وَأَرْبَعَمِائَةٍ، وَلَوْ كُنْتُ أُبْصِرُ الْيَوْمَ لأَرَيْتُكُمْ مَكَانَ الشَّجَرَةِ. تَابَعَهُ الأَعْمَشُ سَمِعَ سَالِمًا سَمِعَ جَابِرًا أَلْفًا وَأَرْبَعَمِائَةٍ.

TERCÜME:

Câbir b. Abdullah رضى الله عنهما dedi ki: Resûlullah ﷺ Hudeybiye günü bize şöyle buyurdu: ***"Siz yeryüzü halkının en hayırlılarısınız."*** Biz bin dört yüz kişiydik. **"Bugün görebilseydim, size o ağacın yerini gösterirdim."** el-A'meş de bunu destekler: Sâlim'den, o da Câbir'den işitmiştir — bin dört yüz.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Ali b. al-Madini ← Sufyan b. 'Uyainah ← 'Amr b. Dinar ← Jabir b. 'Abdullah رضى الله عنهما; şu rivayetle desteklenir: al-A'maş ← Salim ← Jabir.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4154; ve Sahîh-i Müslim No. 1856.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4154

Câbir bu hadisi yaşı ilerlemiş ve gözleri görmez olmuşken rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Görebilseydim, size o ağacın yerini gösterirdim." Bundan da öte Resûlullah ﷺ onların âhiretine dair güvence vermiştir:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2496

حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ أَخْبَرَتْنِي أُمُّ مُبَشِّرٍ، أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ عِنْدَ حَفْصَةَ لاَ يَدْخُلُ النَّارَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ أَحَدٌ. الَّذِينَ بَايَعُوا تَحْتَهَا. قَالَتْ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَانْتَهَرَهَا فَقَالَتْ حَفْصَةُ { وَإِنْ مِنْكُمْ إِلاَّ وَارِدُهَا} فَقَالَ

النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ { ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا}

TERCÜME:

Ümmü Mübeşşir رضى الله عنها, Nebî'nin ﷺ Hafsa'nın yanında şöyle buyurduğunu işitti: ***"İnşallah, ağacın altında biat eden ağaç ashabından (ashâbü'ş-şecere) hiç kimse cehenneme girmeyecektir."*** Hafsa: "Hayır (girebilir), ey Allah'ın Resûlü" dedi. Resûlullah onu uyardı. Hafsa şu âyeti okudu: "Sizden oraya (cehenneme) uğramayacak hiç kimse yoktur" (Meryem 19:71). Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: 'Sonra Allah'a karşı gelmekten sakınanları kurtarırız; zalimleri ise orada diz üstü çökmüş hâlde bırakırız.'"*** (Meryem 19:72).

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Harun b. 'Abdullah ← Hajjaj b. Muhammed ← Ibn Juraij ← Ebû al-Zubair ← Jabir b. 'Abdullah ← Ümmü Mubaşşir رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Müslim rivayet etmiştir: Sahîh-i Müslim, Kitâbü Fedâili's-Sahâbe, Ağaç Ashabının Fazileti Bâbı, Hadis No. 2496.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2496

Resûlullah ﷺ ile Hafsa رضى الله عنها arasındaki konuşmaya dikkat edin: Hafsa karşı çıkmadı, Kur'an âyetine dayanarak ***anlamak için sordu***; Resûlullah da Kur'an âyetiyle cevap verdi. İlimde konuşmanın edebi budur.

Ders: Rıdvan Biatı ehli sahâbîlerin mertebesi çok yüksektir. Onlara dil uzatmak, Resûlullah'ın ﷺ övdüğü ve Allah'ın razı olduğu kimselere dil uzatmak demektir (Bölüm 9).

ALLAH AĞACIN ALTINDA RAZI OLDU

Allah, onlardan razı olduğunu Kıyamet gününe kadar okunacak bir âyetle bizzat kaydetti: ***"Andolsun ki Allah, o ağacın altında sana biat ederlerken müminlerden razı olmuştur"***Tefsîr-i İbn Kesîr 48:18.

Bu âyet sebebiyle bu biata ***Rıdvan Biatı*** — rıza biatı — denildi. Âyet onlara verilen dört lütfu zikreder:

LÜTUF	48:18. ÂYETTE
Allah'ın rızası	"Allah müminlerden razı olmuştur"
Allah kalplerdekini bilir	"…kalplerinde olanı bildi"
Huzur (sekîne)	"Onlara güven ve huzur indirdi"
Yakın fetih	"…yakın bir fetih" (Hayber)

Sekîne (huzur) kelimesi Fetih Sûresi'nde birkaç kez tekrarlanır (48:4, 18, 26). Antlaşmanın şartları yüzünden ashabın kalpleri çalkalanırken Allah, itaatte sebat etsinler diye huzur indirdi. Ders: Kalp huzuru yalnızca insan gayretinin sonucu değil, ***Allah'ın bir lütfudur***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UNUTULAN AĞAÇ

Rıdvan Biatı'nın yapıldığı ağaç Kur'an'da zikredilir. Fakat Allah hikmetiyle o ağacı ***unutturdu***; öyle ki ashap bile onu bulamadı. Târık b. Abdurrahmân anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4163

حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ انْطَلَقْتُ حَاجًّا فَمَرَرْتُ بِقَوْمٍ يُصَلُّونَ قُلْتُ مَا هَذَا الْمَسْجِدُ قَالُوا هَذِهِ الشَّجَرَةُ، حَيْثُ بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ. فَأَتَيْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ سَعِيدٌ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ كَانَ فِيمَنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَحْتَ الشَّجَرَةِ، قَالَ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ نَسِينَاهَا، فَلَمْ نَقْدِرْ عَلَيْهَا. فَقَالَ سَعِيدٌ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَعْلَمُوهَا وَعَلِمْتُمُوهَا أَنْتُمْ، فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ.

TERCÜME:

Târık b. Abdurrahmân dedi ki: **Hacca gittim ve namaz kılan bir topluluğun yanından geçtim. "Bu mescid nedir?" diye sordum. "Burası Resûlullah'ın ﷺ Rıdvan Biatı'nı aldığı ağaçtır" dediler.** Saîd b. Müseyyeb'e gidip bunu haber verdim. Saîd dedi ki: Babam bana, o ağacın altında Resûlullah'a ﷺ biat edenlerden olduğunu anlattı ve şöyle dedi: ***"Ertesi yıl çıktığımızda onu unutmuştuk, bulamadık."*** Saîd şöyle dedi: ***"Muhammed'in ﷺ ashabı onu bilmiyordu da siz mi biliyorsunuz! Demek siz daha mı iyi biliyorsunuz?"***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Mahmud b. Ghailan ← 'Ubaidullah b. Musa ← Isra'il ← Tariq b. 'Abdurrahmân ← Sa'id b. al-Musayyib ← babası al-Musayyib b. Hazn رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4163; ayrıca No. 4162–4165; ve Sahîh-i Müslim No. 1859.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4163

Tâbiîn'in en âlimlerinden Saîd b. Müseyyeb, ağacın yerini bildiğini iddia edenleri nazikçe uyarır: ***Altında biat eden ashap*** bile bilmezken siz nasıl bilebilirsiniz?

SİYER NOTU: ÖMER VE O AĞAÇ

İbn Sa'd, Ömer رضى الله عنه döneminde insanların biat ağacı sanılan bir ağacın yanına gelip namaz kılmaya başladığını, Ömer'in de bunun bir tapınma yerine dönüşmesinden korkarak ***ağacın kesilmesini emrettiğini*** rivayet eder. Bu rivayet meşhurdur; fakat senedi âlimler arasında ***tartışmalıdır*** (İbn Hacer bunu Fethu'l-Bârî'de zikreder).

KAYNAK:
İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî — 4163 numaralı hadisin şerhi. https://sunnah.com/bukhari:4163

Ders: İslâm ***tevhidin saflığını korur***. Yüceltilen ağacın gövdesi değil, olay ve Allah'ın rızasıdır. Ağacın unutturulmasındaki hikmet, kimsenin onu tapınılan bir yer hâline getirmemesidir.

SÜHEYL B. AMR GELİYOR

Sonunda Osman sağ salim döndü ve Kureyş, hatiplerinden ***Süheyl b. Amr'ı*** müzakere için gönderdi. Resûlullah ﷺ onun geldiğini görünce iyimser bir ifadeyle şöyle buyurdu: ***"İşiniz kolaylaştı (sehüle)."*** — Süheyl isminin anlamıyla latife yaparak (Sahîh-i Buhârî 2731).

Resûlullah ﷺ ***güzel isimleri ve iyi işaretleri severdi*** (tefe'ül), uğursuzluk inancını (teşe'üm) ise yasaklardı. "Süheyl" (kolay) adlı bir müzakerecinin gelişi, işin kolaylaşacağına bir işaret olarak görüldü.

SİYER NOTU: SÜHEYL B. AMR KİMDİR?

Süheyl, Kureyş'in ileri gelenlerinden ve fasih bir hatipti. Bedir'de esir düşmüştü (Seri 9). Siyer kitapları onun Mekke'nin fethi günü Müslüman olduğunu ve iyi bir Müslüman olduğunu anlatır. Resûlullah'ın ﷺ vefatından sonra Mekke'de pek çok kişi dinden dönmenin eşiğine geldiğinde ***Süheyl ayağa kalkıp bir konuşma yaptı*** ve onların imanını güçlendirdi. Daha sonra Şam'daki savaşlarda şehit düştü.

KAYNAK:

İbn Hacer, el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe; Wikipedia, "Suhayl ibn Amr". https://en.wikipedia.org/wiki/Suhayl_ibn_Amr

Ders: Bugünün düşmanı yarının ***din kardeşi*** olabilir. Bu antlaşmada "Allah'ın Resûlü" ifadesine inatla karşı çıkan adam, daha sonra Mekke'de İslâm'ın savunucusu oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ANTLAŞMANIN YAZILMASI

Müzakere başladı ve yazması için ***Ali b. Ebî Tâlib*** رضى الله عنه çağrıldı. Süheyl daha ilk satırdan itiraz etti. Enes رضى الله عنه anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1784

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ قُرَيْشًا، صَالَحُوا النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فِيهِمْ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِعَلِيٍّ اكْتُبْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. قَالَ سُهَيْلٌ أَمَّا بِاسْمِ اللَّهِ فَمَا نَدْرِي مَا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَلَكِنِ اكْتُبْ مَا نَعْرِفُ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ فَقَالَ اكْتُبْ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ. قَالُوا لَوْ عَلِمْنَا أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ لاَتَّبَعْنَاكَ وَلَكِنِ اكْتُبِ اسْمَكَ وَاسْمَ أَبِيكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم اكْتُبْ مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ. فَاشْتَرَطُوا عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم أَنَّ مَنْ جَاءَ مِنْكُمْ لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكُمْ وَمَنْ جَاءَكُمْ مِنَّا رَدَدْتُمُوهُ عَلَيْنَا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَكْتُبُ هَذَا قَالَ نَعَمْ إِنَّهُ مَنْ ذَهَبَ مِنَّا إِلَيْهِمْ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَمَنْ جَاءَنَا مِنْهُمْ سَيَجْعَلُ اللَّهُ لَهُ فَرَجًا وَمَخْرَجًا.

TERCÜME:

Enes رضى الله عنه rivayet eder: **Kureyş, Nebî ﷺ ile barış yaptı; aralarında Süheyl b. Amr da vardı. Nebî ﷺ Ali'ye: "Yaz: Bismillâhirrahmânirrahîm" buyurdu.** Süheyl: "Bismillah'a gelince, Bismillâhirrahmânirrahîm nedir bilmiyoruz; bildiğimizi yaz: Bismikellâhümme (Senin adınla, Allah'ım)" dedi. Resûlullah: "Yaz: Allah'ın Resûlü Muhammed'den" buyurdu. Onlar: "Senin Allah'ın Resûlü olduğunu bilseydik sana uyardık; kendi adını ve babanın adını yaz" dediler. Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Yaz: Abdullah oğlu Muhammed'den."*** Nebî'ye ﷺ şu şartı koştular: **Sizden bize gelen kimseyi size geri vermeyeceğiz; bizden size gelen kimseyi ise bize geri vereceksiniz.** Ashap: "Ey Allah'ın Resûlü, bunu yazacak mıyız?" diye sordular. Resûlullah şöyle buyurdu: ***"Evet. Bizden onlara giden kimseyi Allah uzaklaştırmıştır; onlardan bize gelen kimseye de Allah bir genişlik ve çıkış yolu verecektir."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû Bakr b. Abi Şaibah ← 'Affan b. Muslim ← Hammad b. Salamah ← Thabit al-Bunani ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim rivayet etmiştir: Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hudeybiye Barışı Bâbı, Hadis No. 1784.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1784

Berâ'nın rivayetinde Ali, saygısından ***"Allah'ın Resûlü"*** ifadesini silmeyi reddetti; bunun üzerine Resûlullah ﷺ yerinin gösterilmesini istedi ve ***onu kendi eliyle sildi*** (Sahîh-i Buhârî 2699).

SÜHEYL'İN İTİRAZI	CEVAP: RESÛLULLAH ﷺ
"er-Rahmân er-Rahîm"i tanımıyor	"Bismikellâhümme"yi kabul etti
"Allah'ın Resûlü"nü kabul etmiyor	"Abdullah oğlu Muhammed"i kabul etti
Ali silmeyi reddediyor	Resûlullah onu kendisi sildi
İlke değişmedi	"Allah'a yemin ederim ki, beni yalanlasanız da ben Allah'ın Resûlüyüm"

Resûlullah ﷺ ***şekilde yumuşak*** fakat ***hakikatte kararlıydı***. "Bismikellâhümme" yine Allah'ın adını anar; "Abdullah oğlu Muhammed" de yine doğrudur. Resûlullah akideden taviz vermedi; barış sağlansın diye yalnızca kelime üzerindeki talebinden vazgeçti.

ÜMMÎ NEBÎ

Berâ'nın rivayeti, Resûlullah'ın ﷺ silinecek "Allah'ın Resûlü" ifadesinin yerini kendisine göstermelerini istediğini söyler — çünkü o ***okuma yazma bilmezdi*** (ümmî). Allah onu "ümmî Nebî olan Resûl" diye vasfeder (A'râf 7:157). Bu vasıf, Kur'an'ın ***onun eseri olmadığının*** delilidir; çünkü okuma yazma bilmeyen birinin böylesine güzel bir kitap ortaya koyması mümkün değildir.

O gün kâtip Ali idi. Ders: Resûlullah ﷺ ashabın ***becerilerine saygı gösterir***, görevi ehline verirdi; müzakereyi ise kendisi yönetirdi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ANTLAŞMANIN ŞARTLARI

Sonunda üzerinde anlaşılan şartlar ***tek taraflı*** görünüyordu. Ashap çok kırgındı. Fakat tarih, bu şartların her birinin sonunda İslâm'ın lehine olduğunu ispat etti:

Şekil 3: Hudeybiye Antlaşmasının şartları ve sonuçları.

En ağır şart şuydu: ***Medine'ye kaçan Mekkeli geri verilecekti***, fakat tersi geçerli değildi. Resûlullah ﷺ bunun hikmetini açıkladı: Küfre kaçanı Allah uzaklaştırmıştır; İslâm'a geleni ise ***Allah bir çıkış yoluna kavuşturacaktır*** (Sahîh-i Müslim 1784, Bölüm 12).

On yıllık ateşkes ise davetin kapısını açtı. ez-Zührî şöyle der: İslâm'da bundan önce Hudeybiye'den daha büyük bir fetih olmamıştır; çünkü savaş durup insanlar güven içinde buluşunca ***İslâm hakkında konuştular*** ve bunu duyan akıl sahibi herkes İslâm'a girdi (İbn İshak rivayeti).

Ders: Bir kararı yalnızca ***ilk bakışla*** değerlendirmeyin. Bazen aleyhimize görünen bir şart, henüz göremediğimiz bir zaferi saklar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZİNCİRLER İÇİNDE EBÛ CENDEL

Antlaşma yazılırken ve henüz ***mühürlenmemişken*** çok yürek parçalayıcı bir olay yaşandı. Süheyl b. Amr'ın kendi oğlu olan, Müslüman olduğu için ailesi tarafından zincire vurulmuş ***Ebû Cendel***, ayağında prangalarla sendeleyerek geldi ve kendini Müslümanların arasına attı (Sahîh-i Buhârî 2731).

Süheyl şöyle dedi: ***"Ey Muhammed, geri vermeni istediğim ilk kişi budur."*** Resûlullah ﷺ müzakere etmeye çalıştı: "Daha antlaşmayı yazmayı bitirmedik." Süheyl direndi: "Öyleyse seninle hiçbir şey üzerine barış yapmam." Ebû Cendel haykırdı: ***"Ey Müslümanlar, Müslüman olarak geldiğim hâlde müşriklere mi geri verileceğim? Başıma gelenleri görmüyor musunuz?"*** — Allah yolunda ağır işkencelere uğramıştı (Sahîh-i Buhârî 2731).

> **SİYER NOTU: EBÛ CENDEL'E VERİLEN ÖĞÜT**
>
> Siyer kitapları, Resûlullah'ın ﷺ ona şöyle dediğini rivayet eder: ***"Ey Ebû Cendel, sabret ve ecrini Allah'tan bekle; çünkü Allah sana ve seninle birlikte olan zayıflara bir genişlik ve çıkış yolu verecektir. Biz onlarla bir antlaşma yaptık ve onlara ihanet etmeyiz."***
>
> **KAYNAK:**
> İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Müsned-i Ahmed.

Ders: ***Ahde vefa***, en acı durumda bile feda edilmeyen bir ilkedir. Ebû Cendel'in sabrı da boşa gitmedi — Allah kısa süre sonra ona bir çıkış yolu açtı (Bölüm 20).

ÖMER'İN HUZURSUZLUĞU

Ebû Cendel hadisesi ve antlaşmanın şartları ***Ömer b. Hattâb'ı*** عنه الله رضى çok huzursuz etti. Sehl b. Huneyf عنه الله رضى bu olayı daha sonra Sıffîn'de insanlara, ***kendi görüşlerinden şüphe etmeleri*** için bir ibret olarak anlattı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3182

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَبِيهِ، حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو وَائِلٍ، قَالَ كُنَّا بِصِفِّينَ فَقَامَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ اتَّهِمُوا أَنْفُسَكُمْ فَإِنَّا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ، وَلَوْ نَرَى قِتَالاً لَقَاتَلْنَا، فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ فَقَالَ بَلَى. فَقَالَ أَلَيْسَ قَتْلاَنَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاَهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى. قَالَ فَعَلَى مَا نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا أَنَرْجِعُ وَلَمَّا يَحْكُمِ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فَقَالَ ابْنَ الْخَطَّابِ، إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ، وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللَّهُ أَبَدًا. فَانْطَلَقَ عُمَرُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ إِنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللَّهُ أَبَدًا. فَنَزَلَتْ سُورَةُ الْفَتْحِ، فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى عُمَرَ إِلَى آخِرِهَا. فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوَفَتْحٌ هُوَ قَالَ نَعَمْ.

TERCÜME:

Ebû Vâil dedi ki: Sıffîn'deydik; Sehl b. Huneyf ayağa kalkıp şöyle dedi: **"Ey insanlar, kendi görüşünüzden şüphe edin! Hudeybiye günü Resûlullah ﷺ ile beraberdik; savaşmak gerektiğini görseydik savaşırdık.**

Ömer b. Hattâb gelip: 'Ey Allah'ın Resûlü, biz hak üzere, onlar bâtıl üzere değil mi?' dedi. 'Evet' buyurdu. 'Bizim ölülerimiz cennette, onların ölüleri cehennemde değil mi?' dedi. 'Evet' buyurdu. 'Öyleyse neden dinimizde bu zilleti kabul ediyor ve Allah bizimle onlar arasında hüküm vermeden geri dönüyoruz?' dedi. Resûlullah şöyle buyurdu: ***'Ey Hattâb'ın oğlu, ben Allah'ın Resûlüyüm; Allah beni asla zayi etmeyecektir.'*** Ömer, Ebû Bekir'e gidip aynısını söyledi; Ebû Bekir de şöyle cevap verdi: ***'O Allah'ın Resûlüdür; Allah onu asla zayi etmeyecektir.'*** Sonra Fetih Sûresi indi ve Resûlullah ﷺ onu sonuna kadar Ömer'e okudu. Ömer: 'Ey Allah'ın Resûlü, bu bir fetih mi?' diye sordu. Resûlullah: ***'Evet'*** buyurdu."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Muhammed ← Yahya b. Adam ← Yazid b. 'Abd al-'Aziz ← babası 'Abd al-'Aziz b. Siyah ← Habib b. Abi Thabit ← Ebû Wa'il ← Sahl b. Hunaif رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cizye ve'l-Müvâdea, Hadis No. 3182; ayrıca No. 4844; ve Sahîh-i Müslim No. 1785.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3182

Dikkat edin: ***Ebû Bekir'in*** cevabı, duymadığı hâlde Resûlullah'ın ﷺ cevabıyla kelimesi kelimesine aynıdır. Ebû Bekir'e ***es-Sıddîk*** denmesinin sebebi budur: Kalbi, Resûlullah'ın ﷺ kalbiyle uyum içindeydi.

Ömer sonradan sözlerinden pişman oldu. Bir rivayette şöyle der: ***"Bunun için (kefaret olarak) birçok amel işledim"*** — sadaka verdi, oruç tuttu, namaz kıldı ve köle âzat etti (Sahîh-i Buhârî 2731).

Ders: ***İhlâslı bir heyecan vahye*** boyun eğmelidir. Niyeti ne kadar iyi olursa olsun görüşümüz yanılabilir; o hâlde onu Allah'ın ve Resûlü'nün rehberliğiyle ölçün.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UYUM İÇİNDEKİ KALP

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***"Rabbimden başka bir dost (halîl) edinseydim, Ebû Bekir'i edinirdim."*** (Sahîh-i Buhârî 3656). Hudeybiye'de bu makam açıkça görüldü: Ömer çalkalanırken Ebû Bekir sakindi; çünkü Resûlullah'a ﷺ olan güveni gözlerin gördüğüne bağlı değildi.

Ders: Sağlam iman, Allah'ın ve Resûlü'nün kararı mantığımıza ters göründüğünde ***sarsılmayan*** imandır. Ebû Bekir İsrâ hadisesini tereddütsüz tasdik etmişti (Seri 6); Hudeybiye'yi de aynı şekilde tasdik etti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜMMÜ SELEME'NİN TAVSİYESİ

Antlaşma mühürlendikten sonra Resûlullah ﷺ ashaba şöyle emretti: ***"Kalkın, kurbanlarınızı kesin, sonra tıraş olun."*** Fakat üç kez tekrarladığı hâlde ***hiç kimse kalkmadı***. İsyan etmiyorlardı; ama çok şaşkın ve üzgündüler, belki de hâlâ vahyin durumu değiştireceğini umuyorlardı (Sahîh-i Buhârî 2731).

Resûlullah, hanımı ***Ümmü Seleme'nin*** رضى الله عنها yanına girdi ve olanları anlattı. Ümmü Seleme çok hikmetli bir tavsiyede bulundu: ***"Ey Allah'ın Peygamberi, bunu istiyor musun? Çık ve deveni kesip berberini çağırıp tıraş oluncaya kadar kimseyle tek kelime konuşma."*** (Sahîh-i Buhârî 2731).

Resûlullah öyle yaptı. Ashap onun kurban kesip tıraş olduğunu görünce ***kalkıp kurbanlarını kestiler*** ve birbirlerini tıraş etmeye başladılar; derin üzüntüden neredeyse birbirlerini yaralayacaklardı (Sahîh-i Buhârî 2731).

ÜMMÜ SELEME'NİN TAVSİYESİ	HİKMETİ
"Çık"	Lider beklemez, öne çıkar
"Kimseyle tek kelime konuşma"	Örnek olmak, tekrarlanan emirden daha güçlüdür
"Kurbanını kes ve tıraş ol"	Kesin bir eylem, kararın değişeceği umudunu kapatır
Resûlullah ﷺ kabul etti	Bir kadının tavsiyesini dinledi

Ders: ***Örnek olmak*** sözden daha etkilidir. Resûlullah ﷺ ***eşinin görüşüne*** değer verirdi — Ümmü Seleme'nin tavsiyesi ashabı itaatsizlikten kurtardı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TAHALLÜL: KURBAN KESMEK VE TIRAŞ OLMAK

Ashap ihrama girmişti; fakat Kâbe'ye ulaşmaları ***engellenmişti***. Onların hükmü neydi? Allah bunu Kur'an'da açıklamıştı:

"Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın. Eğer (düşman, hastalık ve benzeri sebeplerle) engellenirseniz, size kolay gelen kurbanı gönderin"Tefsîr-i İbn Kesîr 2:196.

Bu hüküm ***ihsâr*** olarak bilinir — hac veya umreyi tamamlamaktan alıkonulmak. Engellenen kimse, engellendiği yerde kurbanını keser, sonra tıraş olur veya saçını kısaltır ve ihramdan çıkar. Âlimler bu hükmü doğrudan Hudeybiye hadisesinden almışlardır. (Hanefî notu: Hanefîlere göre muhsar kişinin kurbanı (hedy) Harem bölgesinde kesilir; Hudeybiye'nin bir kısmının Harem sınırları içinde olduğunu söylerler ve tıraşı tahallül için şart görmezler.)

Resûlullah ﷺ şöyle dua etti: ***"Allah'ım, tıraş olanlara rahmet et."*** "Saçını kısaltanlara da, ey Allah'ın Resûlü?" dediler. Resûlullah duasını tekrarladı, üçüncü veya dördüncü defasında: "Saçını kısaltanlara da" buyurdu (Sahîh-i Buhârî 1727). Bazı siyer rivayetleri bu duanın Hudeybiye'de yapıldığını söyler.

HUDEYBİYE'DEN HÜKÜMLER	AÇIKLAMA
İhsâr	Umreyi tamamlamaktan alıkonulmak → kurban kesip tahallül etmek
Tıraş olmak daha faziletlidir	Tıraş olanlara üç kez rahmet duası
Kurbana ortak olmak	Bir deve veya bir sığır yedi kişi adına (Sahîh-i Müslim 1318)
Umrenin kazası	Umre ertesi yıl yeniden yapıldı

Câbir رضى الله عنه dedi ki: ***"Hudeybiye yılında Resûlullah ﷺ ile birlikte bir deveyi yedi kişi adına, bir sığırı da yedi kişi adına kurban ettik."*** (Sahîh-i Müslim 1318). Ders: İslâm şeriatı ***kolaylaştırır***; her imtihan, bugüne kadar ümmete fayda veren hükümler getirir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

FETİH SÛRESİ İNİYOR

Medine'ye dönüş yolunda, kalpler ağırken Allah her şeyi değiştiren vahyi indirdi. Kendisi hakkında hâlâ endişeli olan Ömer رضى الله عنه şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4177

حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً، فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ، ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا عُمَرُ، نَزَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثَلاَثَ مَرَّاتٍ، كُلُّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ. قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ الْمُسْلِمِينَ، وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزِلَ فِيَّ قُرْآنٌ، فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي ـ قَالَ ـ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ. وَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَىَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَىَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَرَأَ {إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا}.

TERCÜME:

Eslem rivayet eder: **Resûlullah ﷺ yolculuklarından birinde ilerliyordu; Ömer b. Hattâb da gece onunla birlikte yürüyordu. Ömer bir şey sordu, Resûlullah cevap vermedi; tekrar sordu, cevap vermedi; yine sordu, cevap vermedi.** Ömer (kendi kendine) şöyle dedi: "Yazıklar olsun sana ey Ömer! Resûlullah'ı ﷺ üç kez sıkıştırdın, her seferinde sana cevap vermedi." Ömer dedi ki: Devemi Müslümanların önüne sürdüm; hakkımda Kur'an âyeti inmesinden korkuyordum. Çok geçmeden birinin bana seslendiğini duydum… Resûlullah'a ﷺ gelip selâm verdim; şöyle buyurdu: ***"Bu gece bana, üzerine güneşin doğduğu her şeyden daha sevimli olan bir sûre indirildi."*** Sonra şunu okudu: ***"Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Yusuf ← Malik b. Anas ← Zaid b. Aslam ← babası Aslam ← 'Umar b. al-Khattab رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4177; ayrıca No. 4833 ve 5012.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4177

"Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik"Tefsîr-i İbn Kesîr 48:1.

Ömer'in tavrına dikkat edin: ***korktu***; Resûlullah'ı sıkıştırdığı için kendisini kınayan bir âyet inmesinden çekindi ﷺ. Fakat inen ***bir müjde*** oldu. Resûlullah ﷺ bu sûreyi ***üzerine güneşin doğduğu her şeyden*** — yani bütün dünyadan — daha sevimli diye nitelendirdi.

FETİH SÛRESİ ÂYETİ	HUDEYBİYE İLE İLGİSİ
48:1–3	Apaçık fetih; mağfiret; güçlü yardım
48:4	Müminlerin kalplerine huzur indirildi
48:10, 18	Rıdvan Biatı; Allah razı oldu
48:24–26	Allah iki tarafın elini de çekti; câhiliye taassubu
48:27	Doğru rüya gerçekleşecek
48:29	Ashabın vasfı: güçlenerek büyüyen ekin

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EKİN MİSALİ

Fetih Sûresi, ashab hakkında güzel bir misalle sona erer: ***"filizini çıkarmış, onu güçlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekin gibidir"*** (Fetih 48:29). Âyet bu misalin ***İncil'de*** de yer aldığını bildirir.

Hudeybiye'deki ashap ***küçük bir filiz*** gibiydi: Kâbe'den alıkonulan 1.400 kişi. Fakat o filizden heybetli ve sağlam İslâm ağacı yeşerdi. Ders: İhlâsla ekilmişse küçük başlangıçları küçümsemeyin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU BİR FETİH Mİ?

Ashap hâlâ soruyordu: Bu antlaşma nasıl bir ***fetih*** olabilirdi? Enes b. Mâlik رضى الله عنه âyetin anlamını açıklar:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4172

حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ـ رضى الله عنه {إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا} قَالَ الْحُدَيْبِيَةُ. قَالَ أَصْحَابُهُ هَنِيئًا مَرِيئًا فَمَا لَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ {لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ} قَالَ شُعْبَةُ فَقَدِمْتُ الْكُوفَةَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا كُلِّهِ عَنْ قَتَادَةَ ثُمَّ رَجَعْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ أَمَّا {إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ} فَعَنْ أَنَسٍ، وَأَمَّا هَنِيئًا مَرِيئًا فَعَنْ عِكْرِمَةَ.

TERCÜME:

Enes b. Mâlik رضى الله عنه, ***"Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik"*** âyeti hakkında şöyle dedi: **"(Kastedilen) Hudeybiye'dir."** Ashabı: "Sana mübarek ve afiyet olsun; peki bize ne var?" dediler. Bunun üzerine Allah şunu indirdi: ***"Mümin erkekleri ve mümin kadınları cennetlere sokmak için..."*** Şu'be şöyle der: "İnnâ fetahnâ leke" kısmı Enes'ten, "mübarek ve afiyet olsun" kısmı ise İkrime'dendir.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ahmed b. Ishaq ← 'Uthman b. 'Umar ← Şu'bah ← Katâde ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Hudeybiye Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4172; ayrıca No. 4834.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4172

Berâ b. Âzib رضى الله عنه de şöyle der: ***"Siz fethi Mekke'nin fethi sayıyorsunuz... fakat biz fethi Hudeybiye günündeki Rıdvan Biatı sayarız."*** (Sahîh-i Buhârî 4150, Bölüm 4). Onu görenler için Hudeybiye, sonraki bütün fetihlerin ***kapısıydı***.

FETHİN DELİLLERİ	AÇIKLAMA
Tanınma	Kureyş, Medine ile eşit bir taraf olarak müzakere etti
Davetin güvenliği	İnsanlar korkmadan buluşup İslâm hakkında konuştu
Müslümanların çoğalması	Hudeybiye'de 1.400 → iki yıl sonra Mekke'nin fethinde ~10.000 (siyer kitapları)
İleri gelenler Müslüman oluyor	Hâlid b. Velîd ve Amr b. Âs Müslüman oldu (8 H)

FETHİN DELİLLERİ	AÇIKLAMA
Hükümdarlara mektuplar	Resûlullah ﷺ Kayser'e, Kisrâ'ya ve diğerlerine davet mektupları gönderdi

Ders: ***Zafer her zaman kılıçla gelmez***. Bazen en büyük zafer, insanların kalbini hakka açan barıştır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HÜKÜMDARLARA MEKTUPLAR

Hudeybiye'den sonraki barış ortamı, Resûlullah'ın ﷺ büyük hükümdarlara ***davet mektupları göndermesini*** mümkün kıldı. Sahîh-i Buhârî'nin ilk hadislerinden biri, Bizans Kayseri ***Herakleios'un***, Kureyş ile Resûlullah ﷺ arasındaki ***"ateşkes döneminde"*** Şam'da bulunan Ebû Süfyân'a Resûlullah ﷺ hakkında sorular sorduğunu anlatır (Sahîh-i Buhârî 7).

Hudeybiye Antlaşması olmasaydı Ebû Süfyân'ın Şam'a ticaret yolculuğu ve Herakleios ile konuşması belki de gerçekleşmeyecekti. Ders: ***Barış, davetin kapılarını açar***; savaşın açamadığı kapıları.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ BASÎR: VAAT EDİLEN ÇIKIŞ YOLU

Medine'ye dönüşten kısa süre sonra Mekkeli bir Müslüman olan ***Ebû Basîr*** Resûlullah'a ﷺ sığındı. Kureyş onu istemek için iki kişi gönderdi; Resûlullah ﷺ da ***antlaşmaya sadık kalarak*** onu onlara teslim etti (Sahîh-i Buhârî 2731).

Yolda Ebû Basîr kurtulmayı başardı ve Medine'ye döndü. Resûlullah ﷺ imalı bir şekilde şöyle buyurdu: ***"Anasına yazıklar olsun! Yanında birileri olsa savaş ateşini tutuşturacak."*** Ebû Basîr tekrar geri verileceğini anladı ve Sîfü'l-Bahr'de ***sahil kenarına*** gitti. Ardından Ebû Cendel kaçıp ona katıldı, onları başka birçok Mekkeli Müslüman izledi; öyle ki Kureyş'in Şam'a giden ***ticaret kervanlarının yolunu kesen*** bir grup oldular (Sahîh-i Buhârî 2731).

Sonunda ***Kureyş'in kendisi*** Resûlullah'a ﷺ mektup gönderip Allah adına ve akrabalık bağı adına onları Medine'ye kabul etmesini yalvardı: "Sana gelen güvendedir." ***O en ağır şartı, onu talep edenler kendileri kaldırdı.*** Bunun üzerine Allah 48:24–26. âyetleri indirdi (Sahîh-i Buhârî 2731).

İşte bu, ***"genişlik ve çıkış yolu"*** idi; onu vaat eden Resûlullah'tır ﷺ, Sahîh-i Müslim 1784'te. Ders: Sabır ve ***ahde vefa***, Müslümanlar antlaşmayı bir kez bile bozmadan sonunda çözüm getirdi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRET EDEN KADINLAR

Hudeybiye Antlaşması, Mekke'den kaçan ***erkeklerin*** geri verilmesini öngörüyordu. Müslüman kadınlar Medine'ye hicret edince Allah onlar için özel bir hüküm indirdi:

"Ey iman edenler! Mümin kadınlar hicret ederek size geldiklerinde onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer onların mümin olduklarını öğrenirseniz, onları kâfirlere geri döndürmeyin"Tefsîr-i İbn Kesîr 60:10.

Hicret eden kadınlardan biri ***Ümmü Külsûm bint Ukbe b. Ebî Muayt*** idi. Ailesi onu istemeye geldi; fakat bu âyet indikten sonra Resûlullah ﷺ onu geri vermedi (Sahîh-i Buhârî 2711–2712). Âlimler, antlaşma metninin ***erkekleri*** kastettiğini ve kadınların geri verilmeleri hâlinde daha büyük tehlikeye maruz kalacaklarını açıklar.

Ders: İslâm, imanı seçen ***kadınları korur*** ve onların tercihine saygı gösterir. Âyetteki iman imtihanı da kararın körü körüne değil, ***adaletle ve dikkatle*** verildiğini gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE'DEN MEKKE'NİN FETHİNE

On yıllık ateşkes yalnızca yaklaşık ***iki yıl*** sürdü. Siyer kitapları, Kureyş'in müttefiki Benî Bekir'in, Kureyş'in silah ve adam desteğiyle Resûlullah'ın ﷺ müttefiki Huzâa'ya saldırdığını anlatır. Antlaşmayı Müslümanlar değil, ***Kureyş bozmuştur***.

Bu ihlal, hicrî 8. yılda neredeyse kan dökülmeden gerçekleşen ***Mekke'nin fethine*** yol açtı. Ders: Ahde vefa gösteren taraf sonunda ***Allah tarafından galip kılınır***; ahdi bozan ise kendi aleyhine bozmuş olur (Fetih 48:10).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜZAKERE SANATI

Hudeybiye, Allah'ın barışla ilgili emrinin en güzel uygulamasıdır: ***"Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yanaş ve Allah'a tevekkül et"***Tefsîr-i İbn Kesîr 8:61.

SOSYAL BİLİM NOTU: İLKELİ MÜZAKERE

Harvard Müzakere Projesi (Harvard Negotiation Project), meşhur ***"Getting to Yes"*** (Fisher, Ury & Patton) kitabında ***ilkeli müzakere*** yöntemini tanıtır. Başlıca ilkeleri şunlardır: ***insanları sorundan ayırın***, ***pozisyonlara değil, çıkarlara odaklanın*** ve ***her iki tarafa da kazandıran seçenekler üretin*** (Harvard PON).

MODERN MÜZAKERE İLKESİ	HUDEYBİYE'DE
Çıkarlara odaklanmak	Asıl çıkar "Allah'ın Resûlü" kelimesi değil, barış ve davetti
İnsanları sorundan ayırmak	"İşiniz kolaylaştı" — Süheyl'e iyi davranmak
En iyi alternatifi bilmek	Savaşa hazır (biat), ama barışı seçmek
Uzun vadeli bakış	10 yıllık ateşkes → Müslümanların büyük artışı

Modern müzakere teorisinden 1.400 yıldan fazla önce Resûlullah ﷺ bu ilkeleri uygulamıştı — teori kitaplarında bulunmayan bir ilaveyle: ***Allah'a tevekkül***. Ders: Müzakerede asıl güç her kelimede kazanmak değil, ***hedefin netliği*** ve ***sabırdır***.

AİLEDE VE İŞ HAYATINDA HUDEYBİYE

Hudeybiye ilkeleri günlük hayatta da uygulanabilir. ***Aile hayatında*** bazen daha büyük bir huzuru korumak için küçük şeylerde geri adım atmak gerekir. ***İş hayatında*** ise taviz verilemeyecek ilkelerle müzakere edilebilecek teknik konuları birbirinden ayırmak gerekir.

Resûlullah ﷺ çıkmaza girildiğinde ***hanımının*** tavsiyesini de dinledi (Bölüm 16). Ders: İyi müzakere evde başlar — ***dinleyerek, sabrederek ve ileriye bakarak***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE KISSALARININ KAYNAKLARI

Hudeybiye kıssası bize dereceleri farklı üç tür kaynakla ulaşmıştır. Bu e-kitap, okuyucu ***neyin kesin*** ve ***neyin meşhur*** olduğunu bilsin diye bu üçünü birbirinden ayırır:

Hudeybiye Kıssalarının Kaynakları

Kur'an (6)

- Apaçık fetih (48:1)
- Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir (48:10)
- Allah ağacın altında razı oldu (48:18)
- Câhiliye taassubu ve takvâ sözü (48:26)
- Doğru rüya (48:27)
- Hicret eden kadınlar (60:10)

Sahih hadis (9)

- Taşan kuyu; parmaklardan akan su
- Ölüm üzerine biat; 1.400 kişi
- "Yeryüzü halkının en hayırlıları"
- Antlaşmanın yazılması; şartlar
- Ömer'in huzursuzluğu
- Ümmü Seleme'nin tavsiyesi; Ebû Cendel; Ebû Basîr
- Fetih Sûresi'nin inişi
- Unutulan ağaç
- Ağaç ashabı cehenneme girmez

Siyer kitapları (3)

- Osman'ın öldürüldüğü söylentisi (ayrıntılar)
- Mekke'nin fethindeki ordunun sayısı
- Ömer'in ağacı kestirmesi

Siyer kitaplarındaki kıssalar ilgili bölümde durumları açıklanarak verilmiştir.

Şekil 4: Bu e-kitaptaki Hudeybiye kıssalarının kaynak durumu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİKÂYE	KAYNAK VE DURUM
Rüya; biat; rıza; huzur; tahallül; hicret eden kadınlar	Kur'an (Bakara 2:196; Fetih 48; Mümtehine 60:10) — kesin
Yolculuk; Kasvâ; elçiler; Ebû Cendel; Ümmü Seleme; Ebû Basîr	Sahîh-i Buhârî 2731 — sahih
Kuyu; parmaklardan akan su; ölüm üzerine biat; 1.400 kişi; ağaç; Fetih Sûresi	Sahîh-i Buhârî 4150–4177, 3182, 3698 — sahih
Antlaşmanın yazılması; ağaç ashabı; kurbana ortaklık	Sahîh-i Müslim 1784, 2496, 1318 — sahih
Osman söylentisi (ayrıntılar); Ömer'in ağacı kestirmesi; ez-Zührî'nin sözleri	Siyer kitapları (İbn İshâk, İbn Sa'd) — meşhur, senedleri farklı

Siyer kitaplarındaki kıssalar mutlaka uydurma değildir; güvenilir siyer âlimleri tarafından rivayet edilmiştir. Fakat bunlar Kur'an ve sahih hadislerle ***aynı derecede değildir***. Bu e-kitap İsrâiliyat kıssalarına veya açıkça uydurma olan rivayetlere ***yer vermez***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GERİDE KALANLAR VE GİZLİ KALANLAR

Bölüm 18, Fetih Sûresi'nin başlıca âyetlerini açıkladı: apaçık fetih, huzur, Rıdvan Biatı, doğru rüya ve ekin misali. Fakat bu sûre, nadiren anlatılan iki gruptan daha söz eder. Birinci grup, Resûlullah ﷺ ile birlikte çıkmayı reddeden bedevîlerdir. İkinci grup ise Mekke'de imanlarını gizleyen müminlerdir; Allah'ın o gün savaşı engellemesinin sebeplerinden biri de onlardır.

ÂYET	KISA ANLAMI	DERS
48:11	Geride kalan bedevîler mazeret ileri sürdü: malları ve aileleri onları meşgul etmişti; bağışlanmalarını istediler	Dil, kalpte olmayanı söyler
48:12	Resûlullah'ın ﷺ ve müminlerin bir daha ailelerine dönmeyeceklerini sandılar	Allah'ın vaadi hakkında kötü zan
48:15	Müslümanlar ganimet almaya gidince onlar da katılmak istedi; Allah onları reddetti	Fedakârlık olmadan kazanç istemek
48:16	Çok güçlü bir kavimle savaşmaya çağrılacaklar; itaat ederlerse mükâfat verilecek	Tövbe kapısı hâlâ açık
48:17	Köre, topala ve hastaya günah yoktur	Gerçek mazeret kabul edilir
48:20–21	Allah çok ganimet vaat etti, ayrıca henüz güç yetiremedikleri bir başkasını	Aşama aşama yerine getirilen vaat
48:24	Allah Mekke vadisinde iki tarafın da elini çekti	Barış Allah'ın kararıdır
48:25	Eğer tanımadığınız mümin erkekler ve mümin kadınlar Mekke'de olmasaydı…	Müminlerin kanını korumak

GERİDE KALANLARIN MAZERETLERİ

Resûlullah ﷺ insanları umreye çıkmaya çağırdığında Medine çevresindeki bazı bedevî kabileler katılmadı. Müslümanların Kureyş tarafından yok edileceğini sanıyorlardı. Allah onların kalplerindekini açığa çıkardı: "Kalplerinde olmayanı dilleriyle söylüyorlar" (Fetih 48:11). Müfessirler bu bağlamda bazı kabilelerin adını verir; ancak bu, o kabilelerin her ferdinin geride kaldığı anlamına gelmez, çünkü bedevî kabilelerden birçok sahâbî de Hudeybiye'de bulunmuştur (Tefsîr-i İbn Kesîr 48:11).

Hayber ganimetini alma zamanı gelince bu grup katılmak istedi. Allah, Resûlullah'a ﷺ onları geri çevirmesini emretti (Fetih 48:15); çünkü Hayber ganimeti özellikle Hudeybiye ehline vaat edilmişti. Fakat Allah kapıyı kapatmadı: "Çok güçlü bir kavme" karşı savaşmaya çağrılacaklardı; itaat ederlerse Allah onlara güzel bir mükâfat verecekti (Fetih 48:16). Müfessirler bu kavmin kim olduğu konusunda ihtilaf etmiştir: kimi Hevâzin ve Sakîf, kimi Benî Hanîfe, kimi de Fars ve Rum demiştir (İbn Kesîr). Bu, kesin bir nas değil, müfessirlerin görüşleridir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEKKE'DE GİZLİ KALAN MÜMİNLER

25. âyet, Allah'ın savaşı engellemesindeki hikmetlerden birini açıklar. O sırada Mekke'de imanlarını gizleyen mümin erkekler ve kadınlar vardı. Savaş olsaydı Müslümanlar farkında olmadan onları öldürebilir, sonra pişmanlık ve ayıp altında kalabilirlerdi. Allah, eğer onlar ayrılmış olsalardı kâfirlere elem verici bir azap edeceğini bildirir (Fetih 48:25; Tefsîr-i İbn Kesîr 48:25).

Ebû Cendel (Bölüm 14) ve Ebû Basîr (Bölüm 20), Mekke'de ezilen Müslümanlara örnektir. Adı bilinmeyen daha nicesi vardı. Allah barışla onların kanını korudu.

DERS

Bu âyetler iki şey öğretir. Birincisi, dilde tatlı mazeretler Allah'ı aldatamaz; değer verilen, gerektiğinde fedakârlığa hazır olmaktır. İkincisi, zayıf görünen bir karar, tanımadığımız insanların canını koruyor olabilir. Allah bizim görmediğimizi görür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE'DEN İSTİŞARE VE HÜKÜMLER

Hudeybiye yalnızca bir antlaşma kıssası değildir; fakihlerin bugüne kadar tartıştığı hükümlerin de kaynağıdır. Bu bölüm henüz değinilmemiş iki olayı — Hudeybiye'ye varmadan önceki istişareyi ve Ka'b b. Ucre'nin kıssasını — bir araya getirir, sonra bu olaya dayandırılan hükümleri özetler.

KARAR VERMEDEN ÖNCE İSTİŞARE

HADİS: "BANA GÖRÜŞ BİLDİRİN"

Misver b. Mahreme ve Mervân rivayet eder: Resûlullah ﷺ Gadîrü'l-Eştât'a varınca gözcüsü gelip Kureyş'in onu Kâbe'den alıkoymak için kuvvet topladığını haber verdi. Resûlullah: "Ey insanlar, bana görüş bildirin" buyurdu. Ebû Bekir رضى الله عنه şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü, sen bu Beyt'i ziyaret etmek için çıktın, kimseyi öldürmek ya da kimseyle savaşmak için değil. O hâlde oraya yönel; bizi kim engellerse onunla savaşırız." Resûlullah: "Allah'ın adıyla yürüyün" buyurdu.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 4178, 4179.

Resûlullah ﷺ vahiy aldığı hâlde ashabının görüşünü sordu. Ebû Bekir yolculuğun asıl amacını hatırlatarak cevap verdi: savaş değil, umre. Bu tavsiye, Resûlullah'ın daha sonra barış yolunu seçmesiyle uyum içindedir. Ümmü Seleme'nin tavsiyesiyle (Bölüm 16) birlikte Hudeybiye, olayların yönünü belirleyen iki istişareye şahit oldu.

KA'B B. UCRE VE TIRAŞ FİDYESİ

HADİS: KA'B'IN BAŞINDAKİ BİTLER

Ka'b b. Ucre رضى الله عنه, Hudeybiye'de ihramlı olarak Resûlullah ﷺ ile birlikte bulunduğunu, başından bitlerin döküldüğünü rivayet eder. Resûlullah bitlerin ona eziyet verip vermediğini sordu ve tıraş olmasını emretti. Sonra şu âyet indi: "Sizden kim hasta olursa veya başından bir rahatsızlığı bulunursa (tıraş olabilir), fidye olarak oruç tutması, sadaka vermesi veya kurban kesmesi gerekir."

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 4159; ayrıca Sahîh-i Buhârî 1814; âyet: Bakara 2:196.

Aynı hadisin diğer rivayetlerinde Resûlullah ﷺ fidyenin üç seçeneğini açıklar: üç gün oruç tutmak, altı fakiri doyurmak veya bir koyun kesmek (Sahîh-i Buhârî 1814). Küçük bir rahatsızlık yaşayan sıradan bir sahâbî, bugüne kadar milyonlarca hacı ve umrecinin uyguladığı bir hükmün inmesine sebep oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE'YE DAYANDIRILAN HÜKÜMLER

HÜKÜM	HUDEYBİYE'DEN DELİL	NOT
Büyük kararlardan önce istişare	Sahîh-i Buhârî 4178–4179; Ümmü Seleme'nin tavsiyesi	Bu bölüm ve Bölüm 16
İhramlıyken özür sebebiyle tıraş fidyesi	Bakara 2:196; Sahîh-i Buhârî 4159	Oruç, sadaka veya kurban
İhsâr: engellenince tahallül	Bakara 2:196	Bölüm 17
Deve veya sığırda kurbana ortaklık	Sahîh-i Müslim 1318	Bölüm 17
Gayrimüslimlerle barış antlaşması	Enfâl 8:61; Sahîh-i Buhârî 2731	Maslahat olduğunda caizdir
Ağır olsa da ahde vefa	Ebû Cendel ve Ebû Basîr geri verildi	Bölüm 14 ve 20
Şart haramı helâl kılamaz	Mümin kadınlar geri verilmez (Mümtehine 60:10)	Bölüm 21
Ateşkesin süresi	On yıllık ateşkes (siyer kitapları)	Fakihlerin görüşleri farklıdır

Ateşkesin süresi konusunda İmam Şâfiî de dahil bazı fakihler, Hudeybiye'deki on yıllık süreyi azami sınır kabul etmiştir. Diğer fakihler ise sürenin Müslümanların maslahatına bağlı olduğunu söylemiştir (Hanefî notu: Hanefîlere göre ateşkes belirli bir süreyle sınırlı değildir; maslahat devam ettiği sürece yapılabilir ve maslahat kalmazsa önceden bildirilerek sona erdirilebilir). Bu bir içtihat meselesidir ve fıkıh kitaplarında uzun uzun açıklanır.

DERS

Hudeybiye, İslâm hükümlerinin gerçek hayattan doğduğunu öğretir: hasta bir sahâbî, engellenen bir kafile ve zorlu bir antlaşma. Şeriat zorlaştırmak için değil, kolaylaştırmak için gelmiştir. En şerefli lider bile çevresindekilerin görüşünü sormaya devam eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE ANTLAŞMASININ ŞAHSİYETLERİ

Hudeybiye hadisleri çeşitli kabilelerden birçok şahsiyeti zikreder. Aşağıdaki tablo onları kabileleri, rolleri ve kaynaklarıyla birlikte sıralar. Her şahsiyetin kabilesi yeniden kontrol edilmiştir; yalnızca siyer kitaplarında bulunan bilgiler açıkça işaretlenmiştir.

MÜSLÜMANLAR

ŞAHSİYET	KABİLE	GÖREVİ	KAYNAK
Ebû Bekir es-Sıddîk	Kureyş (Benî Teym)	İstişarede görüş bildirdi; Ömer'i yatıştırdı	Buhârî 4178, 2731
Ömer b. Hattâb	Kureyş (Benî Adî)	Şartlardan huzursuz oldu, sonra pişman oldu	Buhârî 2731, 3182
Osmân b. Affân	Kureyş (Benî Ümeyye)	Mekke'ye elçi; onun biatını kendi eliyle yapan Resûlullah ﷺ	Buhârî 3698
Ali b. Ebû Tâlib	Kureyş (Benî Hâşim)	Antlaşmanın kâtibi	Müslim 1784; Buhârî 2699
Ümmü Seleme	Kureyş (Benî Mahzûm)	Resûlullah'a kurban kesip tıraş olmasını tavsiye etti	Buhârî 2731
Mugîre b. Şu'be	Sakîf	Urve müzakere ederken kılıçla Resûlullah'ın ﷺ başında nöbet tuttu	Buhârî 2731
Seleme b. Ekva'	Eslem	Üç kez biat etti	Buhârî 4169; Müslim 1807
Ma'kıl b. Yesâr	Müzeyne	Biat sırasında ağacın dalını Resûlullah'ın ﷺ başının üstünde tuttu	Müslim 1858
Câbir b. Abdullah	Ensar, Hazrec (Benî Seleme)	1.400 sayısının ve "yeryüzü halkının en hayırlıları" sözünün râvisi	Buhârî 4154
Berâ b. Âzib	Ensar, Evs (Benî Hârise)	Taşan kuyu kıssasının râvisi	Buhârî 4150
Ka'b b. Ucre	Belî, Ensar'ın müttefiki	Tıraş fidyesi hükmünün inmesine sebep oldu	Buhârî 4159
Ebû Cendel b. Süheyl	Kureyş (Benî Âmir b. Lüey)	Prangalar içinde geri verildi	Buhârî 2731
Ebû Basîr	Buhârî: "Kureyş'ten bir adam"; siyer kitapları: Benî Zühre'nin müttefiki Utbe b. Esîd es-Sakafî	Ezilen Müslümanlara çıkış yolu açtı	Buhârî 2731; siyer kitapları
Cedd b. Kays	Ensar (Benî Seleme)	Biat etmeyen tek kişi; devesinin karnının altına saklandı	Müslim 1856

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUREYŞ VE MÜTTEFİKLERİ TARAFI

ŞAHSİYET	KABİLE	GÖREVİ	KAYNAK
Süheyl b. Amr	Kureyş (Benî Âmir b. Lüey)	Kureyş'in müzakerecisi; Mekke'nin fethinde Müslüman oldu	Buhârî 2731; terâcim kitapları
Büdeyl b. Verkâ	Huzâa	İlk elçi; barış teklifini iletti	Buhârî 2731
Urve b. Mes'ûd	Sakîf	Ashabın sevgisine hayran kaldı	Buhârî 2731
Kinâne oğullarından bir adam	Kinâne; siyer kitapları onu Ehâbîş'in reisi Huleys b. Alkame olarak adlandırır	Gerdanlıklı kurbanlıkları gördü ve Kureyş'e öğüt verdi	Buhârî 2731; siyer kitapları
Mikrez b. Hafs	Kureyş (Benî Âmir b. Lüey)	Resûlullah onu kötü bir adam diye nitelendirdi	Buhârî 2731
Hâlid b. Velîd	Kureyş (Benî Mahzûm)	Gamîm'de süvarilere komuta etti; hicrî 8. yılda Müslüman oldu	Buhârî 2731

SİYER NOTU: KUYUYA KİM İNDİ?

Sahih hadis, Resûlullah'ın ﷺ bir ok çıkarıp kuyuya konulmasını emrettiğini ve suyun fışkırdığını bildirir (Sahîh-i Buhârî 2731). Hadis, kuyuya inen kişinin adını vermez. İbn İshak onun Nâciye b. Cündeb el-Eslemî olduğunu söyler; başka bir rivayet farklı bir isim verir. Siyer kitapları ayrıca Osman'dan önce Mekke'ye ilk elçi olarak Hırâş b. Ümeyye el-Huzâî'yi zikreder. Bu iki bilgi de siyer kitaplarındandır.

Kaynak: İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî (Hadis No. 2731).

DERS

Hudeybiye; Kureyş, Ensar, Sakîf, Eslem, Müzeyne ve daha nice kabileden insanları bir araya getirdi; hepsi tek bir ağacın altında birleşti. Karşı tarafta ise birçoğu daha sonra Müslüman oldu: Süheyl, Hâlid ve Urve. Cedd b. Kays ise büyük bir olayda bulunmanın temiz bir kalbi garanti etmediğinin hatırlatıcısıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE YOLU ÜZERİNDEKİ YERLER

Medine'den Hudeybiye'ye yolculuk, hadislerde ve siyer kitaplarında zikredilen birkaç yerden geçer. Aşağıdaki tablo bu yerleri yolculuk sırasına göre düzenler. Bazı yerlerin tam konumu kesin değildir; bu yüzden mesafe yalnızca açık bir modern kaynak varsa verilmiştir.

YER		KAYNAK
Medine	Resûlullah ﷺ Zilkade ayında umre için çıktı	Buhârî 1778
Zülhuleyfe	İhrama girildi; kurbanlıklar nişanlandı ve gerdanlık takıldı	Buhârî 4178
Gadîrü'l-Eştât (Usfân yakınında)	Gözcü haber getirdi; Resûlullah ﷺ istişare etti	Buhârî 4178
Gamîm	Hâlid b. Velîd süvarileriyle bekliyordu; Resûlullah başka bir yol seçti	Buhârî 2731
Seniyye (Mekke'ye inen tepe geçidi)	Kasvâ çöktü	Buhârî 2731; siyer kitapları burayı Seniyyetü'l-Mirâr diye adlandırır
Hudeybiye	Taşan kuyu; müzakere; Rıdvan Biatı; antlaşma	Buhârî 2731, 4150
Dönüş yolunda	Fetih Sûresi indi	Buhârî 4177

BUGÜN HUDEYBİYE

Hudeybiye, Mekke Harem bölgesinin batı sınırında yer alır. Mekke yetkililerinin yayımladığı Discover Makkah sitesi, buranın Mekke'ye yaklaşık 20 km uzaklıkta olduğunu ve eski kuyunun izlerini hâlâ taşıdığını belirtir (Discover Makkah: Al-Hudaybiyah). Arab News gazetesi ise eski Cidde yolu üzerinde, Mekke'ye yaklaşık 20 km uzaklıktaki Şumeysî yakınında bir mescidden söz eder (Arab News).

Unutulmamalıdır ki Rıdvan Biatı ağacının yeri tespit edilemez; biat eden ashap bile ertesi yıl yerini bilmiyordu (Sahîh-i Buhârî 4163; Bölüm 10). Bu yüzden herhangi bir yerin o ağacın yeri olduğu iddiası kesinlik taşımaz.

DERS

Bu yerler, Resûlullah'ın ﷺ kan dökülmesini önlemek için zor yolu seçtiğine şahitlik eder. Kalıcı olan ağaç ya da taş değil, derstir: sabır, itaat ve Allah'ın rızası.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE ANTLAŞMASININ ZAMAN ÇİZELGESİ

Şekil 1 kısa bir zaman çizelgesi sundu. Aşağıdaki tablo onu her olayın kaynağıyla birlikte ayrıntılandırır. Sahih hadis, Hudeybiye umresinin Zilkade ayında gerçekleştiğini bildirir (Sahîh-i Buhârî 1778); daha ayrıntılı tarihler siyer kitaplarından gelir.

No.		KAYNAK
1	Resûlullah ﷺ Mescid-i Haram'a güven içinde girdiğini rüyasında gördü	Fetih 48:27
2	Zilkade 6 H: yaklaşık 1.400 sahâbî ile umre için Medine'den çıkış	Buhârî 1778, 4154
3	Zülhuleyfe: ihrama girmek ve kurbanlıklara gerdanlık takmak	Buhârî 4178
4	Gadîrü'l-Eştât: Kureyş haberi; ashapla istişare	Buhârî 4178–4179
5	Gamîm'de Hâlid'in birliğinden kaçınmak; Kasvâ çöküyor	Buhârî 2731
6	Hudeybiye: kurumuş kuyu taşıyor	Buhârî 4150, 2731
7	Kureyş'in elçileri: Büdeyl, Urve, Kinâneli adam, Mikrez	Buhârî 2731
8	Osman Mekke'ye gönderiliyor; öldürüldüğü söylentisi	Buhârî 3698; siyer kitapları
9	Ağacın altında Rıdvan Biatı	Buhârî 4169; Fetih 48:18
10	Süheyl b. Amr geliyor; antlaşmayı Ali yazıyor	Buhârî 2731; Müslim 1784
11	Ebû Cendel prangalar içinde geri veriliyor	Buhârî 2731
12	Tahallül: kurban kesmek ve tıraş olmak; Ka'b b. Ucre'nin fidyesi	Buhârî 2731, 4159
13	Dönüş yolu: Fetih Sûresi iniyor	Buhârî 4177
14	Medine'de: Ebû Basîr; hicret eden kadınlar	Buhârî 2731, 2711–2712; Mümtehine 60:10
15	Muharrem 7 H: Hayber, "yakın fetih"	Fetih 48:18; siyer kitapları
16	Zilkade 7 H: yeniden yapılan umre (Kazâ Umresi)	Buhârî 1778
17	8 H: Kureyş'in müttefiki Benî Bekir Huzâa'ya saldırıyor; antlaşma bozuluyor	Siyer kitapları
18	Ramazan 8 H: Mekke'nin fethi	Siyer kitapları

Müslümanların Hudeybiye'de kalış süresi, bu e-kitapta başvurulan sahih hadislerde geçmez. Siyer kitapları birkaç hafta der ve farklı rakamlar verir.

DERS

Bu zaman çizelgesi Allah'ın vaadinin birer birer nasıl yerine geldiğini gösterir: birkaç ay sonra Hayber, bir yıl sonra umre ve iki yıl sonra Mekke. Gereken tek şey, yol boyunca sabır ve itaatti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

1. HUDEYBİYE'DE KAÇ SAHÂBÎ VARDI?

Sahih rivayetler üç rakam verir. Abdullah b. Ebî Evfâ 1.300 kişi der (Sahîh-i Buhârî 4155). Câbir ve Berâ 1.400 kişi der (Sahîh-i Buhârî 4154, 4150). Câbir'den gelen başka bir rivayette rakam 1.500'dür (Sahîh-i Buhârî 4153). İbn Hacer de dahil olmak üzere âlimler Fethu'l-Bârî'de bu rivayetleri, sayının 1.400'ü aştığını ve her râvinin kendi sayımına göre söylediğini belirterek uzlaştırır.

2. RESÛLULLAH ﷺ VAHİY ALDIĞI HÂLDE NEDEN İSTİŞARE ETTİ?

Ümmete öğretmek ve ashabı onurlandırmak için. Gadîrü'l-Eştât'ta şöyle buyurdu: "Ey insanlar, bana görüş bildirin" (Sahîh-i Buhârî 4178). Allah da ona ashabıyla istişare etmesini emretmiştir (Âl-i İmrân 3:159).

3. RESÛLULLAH ﷺ BU ŞARTLARI KENDİ GÖRÜŞÜYLE Mİ KABUL ETTİ?

Ömer sorduğunda şöyle buyurdu: "Ben Allah'ın Resûlüyüm, O'na isyan etmem; O benim yardımcımdır" (Sahîh-i Buhârî 2731). Âlimler bu sözden Resûlullah'ın Allah'ın yönlendirmesiyle hareket ettiğini anlamıştır.

4. FETİH 48:11'DEKİ "GERİDE KALAN BEDEVÎLER" KİMLERDİR?

Müslümanların helâk olacağını sanarak çıkmayı reddeden, Medine çevresindeki bazı bedevî kabilelerdir. Müfessirler bazı kabilelerin adını verir; fakat aynı kabilelerden birçok sahâbî Hudeybiye'de bulunmuştur. Dolayısıyla âyet kabileleri topluca değil, fertlerin tavrını değerlendirir (Bölüm 24).

5. ALLAH O SIRADA MEKKE'DE SAVAŞA NEDEN İZİN VERMEDİ?

Kur'an'da zikredilen hikmetlerden biri şudur: Mekke'de imanını gizleyen mümin erkekler ve kadınlar vardı; savaş, onların farkında olmadan öldürülmesine yol açabilirdi (Fetih 48:25). Allah iki tarafın da elini çekmiştir (Fetih 48:24).

6. ORADA BULUNAN HERKES BİAT ETTİ Mİ?

Câbir رضى الله عنه, devesinin karnının altına saklanan Cedd b. Kays el-Ensârî dışında herkesin biat ettiğini söyler (Sahîh-i Müslim 1856). Osman ise Mekke'ye gönderildiği için orada değildi; Resûlullah ﷺ onun yerine kendi eliyle biat etti (Sahîh-i Buhârî 3698).

7. BİR ÖZÜR SEBEBİYLE TIRAŞ OLMAK ZORUNDA KALAN İHRAMLININ HÜKMÜ NEDİR?

Tıraş olabilir ve fidye vermesi gerekir: üç gün oruç tutmak, altı fakiri doyurmak veya bir koyun kesmek. Bu hüküm Hudeybiye'de Ka'b b. Ucre sebebiyle inmiştir (Bakara 2:196; Sahîh-i Buhârî 1814). (Hanefî notu: Hanefîlere göre doyurulacak altı fakirin her birine yarım sâ' buğday veya bir sâ' hurma verilir.)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

8. HUDEYBİYE'DEKİ MESCİD BİAT AĞACININ YERİNE Mİ YAPILDI?

Ağacın yeri, altında biat eden ashap tarafından bile bilinmiyordu (Sahîh-i Buhârî 4163). Oradaki mescid, ağacın kesin yerini değil, olayın geçtiği bölgeyi işaret eder.

9. ATEŞKES NE KADARDI VE NEDEN SONA ERDİ?

Siyer kitapları on yıllık bir ateşkesten söz eder. Kureyş'in müttefiki Benî Bekir, Kureyş'in yardımıyla Resûlullah'ın ﷺ müttefiki Huzâa'ya saldırınca ateşkes yaklaşık iki yıl sürebildi. Bu ihlal Mekke'nin fethine yol açtı (Bölüm 21).

10. ÖMER HUZURSUZKEN EBÛ BEKİR NEDEN SAKİNDİ?

İkisi de ihlâslıydı. Ömer din gayretinden dolayı huzursuzdu; Ebû Bekir ise Resûlullah'a ﷺ olan güveni sebebiyle sakindi, öyle ki cevabı Resûlullah'ın cevabıyla aynı oldu (Sahîh-i Buhârî 2731). Ömer de sonradan pişman oldu ve amellerini çoğalttı (Bölüm 15).

11. "YAKIN FETİH" (48:18) VE "BOL GANİMETLER" (48:20) NE DEMEKTİR?

İbn Kesîr bunların, Hudeybiye'den birkaç ay sonra fethedilen Hayber'e işaret ettiğini söyler (Tefsîr-i İbn Kesîr 48:18). Hayber kıssası inşallah Seri 16'da anlatılacaktır.

12. HUDEYBİYE BUGÜN BİZE NE ÖĞRETİR?

Hudeybiye bize karar vermeden önce istişare etmeyi, şekilde yumuşak fakat ilkede sağlam olmayı, ağır gelse de ahde vefayı ve Allah'ın takdiri hakkında hüsnüzan beslemeyi öğretir. "Hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayırlı olabilir" (Bakara 2:216).

DERS

Bu sorular Hudeybiye'nin ilim bakımından ne kadar zengin olduğunu gösterir: tefsir, fıkıh, tarih ve ahlâk. Kur'an ve sahih hadis naslarını siyer rivayetlerinden ve âlimlerin görüşlerinden ayırarak bu olayı doğru anlayabilir ve derslerini güvenle alabiliriz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Hudeybiye Antlaşması, ***insanın görüşünün sınırlı***, Allah'ın ilminin ise her şeyi kuşattığının delilidir. O gün yenilgi gibi görünen şey, İslâm tarihinin en büyük zaferinin kapısıydı.

Allah şöyle buyurur: ***"Hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayırlı olabilir; hoşunuza giden bir şey de sizin için şer olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz"***Tefsîr-i İbn Kesîr 2:216.

DERS	HUDEYBİYE'DEN
Allah'ın vaadi kesindir, zamanı Allah'a aittir	Rüya bir yıl sonra gerçekleşti (48:27)
Barışı öne almak	"Allah'ın hürmet ettiği şeyleri yücelten her planı veririm"
Şekilde yumuşak, ilkede sağlam	Bismikellâhümme; Abdullah oğlu Muhammed
Ahde vefa	Ebû Cendel ve Ebû Basîr geri verildi
Kendi görüşünden şüphe et	Ömer'in huzursuzluğu ve pişmanlığı
Örnek olmak sözden güçlüdür	Ümmü Seleme'nin tavsiyesi
Zorlukla beraber kolaylık	Ağır şart → çıkış yolu (Ebû Basîr)
Kılıçsız zafer	"Apaçık fetih" (48:1)

HAYATIMIZDA HUDEYBİYE

Hayatta biz de kendi "Hudeybiye"lerimizle karşılaşırız — kalbimiz razı olmasa da kabul etmek zorunda kaldığımız kararlar, aleyhimize görünen anlaşmalar ya da ertelenen planlar. Bu kıssa bize ***sabretmeyi, ahde vefa göstermeyi, gönül genişliğini*** ve Allah'ın henüz göremediğimiz ***"yakın bir fetih"*** hazırladığına güvenmeyi öğretir.

İnşallah **Siyer-i Nebî** dizisi, Hudeybiye'den sonraki olayları anlatan ***Seri 16*** ile devam edecektir. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm (Bakara 2:196, 216; Enfâl 8:61; Fetih 48:1–29; Mümtehine 60:10). https://tafsir.app/ibn-katheer/48/1

HADİS

Sahîh-i Buhârî 1727, 2699, 2711, 2731, 3182, 3698, 4150, 4152, 4154, 4163, 4169, 4172, 4177. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 1318, 1784, 1856, 2496. https://sunnah.com/muslim

SİYER VE TARİH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak'tan rivayet) — Hudeybiye bölümü.

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; el-Vâkıdî, el-Meğâzî; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm — Hudeybiye Antlaşması bölümü.

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî — Kitâbü'ş-Şurût (Hadis 2731) ve Kitâbü'l-Meğâzî.

SOSYAL BİLİMLER

Fisher, R., Ury, W. & Patton, B. Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In. Harvard Negotiation Project. https://www.pon.harvard.edu/tag/getting-to-yes/

Wikipedia, "Treaty of Hudaybiyyah". https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Hudaybiyyah

Wikipedia, "Pledge of the Tree". https://en.wikipedia.org/wiki/Pledge_of_the_Tree

Wikipedia, "Suhayl ibn Amr". https://en.wikipedia.org/wiki/Suhayl_ibn_Amr

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Buhârî 4178, 4179 (Gadîrü'l-Eştât'taki istişare). https://sunnah.com/bukhari:4178

Sahîh-i Buhârî 4159, 1814 (Ka'b b. Ucre ve tıraş fidyesi). https://sunnah.com/bukhari:4159

Sahîh-i Buhârî 4153, 4155 (Hudeybiye'deki sahâbîlerin sayısı). https://sunnah.com/bukhari:4155

Sahîh-i Buhârî 1778 (Resûlullah'ın ﷺ Zilkade ayındaki umreleri). https://sunnah.com/bukhari:1778

Sahîh-i Müslim 1856 (Cedd b. Kays biat etmedi). https://sunnah.com/muslim:1856c

Sahîh-i Müslim 1858 (Ma'kıl b. Yesâr ağacın dalını tuttu). https://sunnah.com/muslim:1858

Tefsîr-i İbn Kesîr, Fetih 48:11 ve 48:25. https://tafsir.app/ibn-katheer/48/25

Discover Makkah, "Al-Hudaybiyah". https://discovermakkah.sa/en/places-worth-visiting/landmarks/al-hudaybiyah

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Arab News, “Hudaibiyah: Grand victory in Islamic history”. https://www.arabnews.com/node/444232

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir